

DİNİ MESELELERİN ÇÖZÜMÜNDE TEMEL İLKE VE YÖNTEMLER

• Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatından sonra geçen zaman içerisinde yaşanan gelişmeler doğrudan Kur'an'da ve sünnette yer almayan yeni problemler veya ihtiyaçlar ortaya çıkmış, insanları bir arayışa sevk etmiştir.

• Bu ihtiyaçlar vesilesiyle insanlar dinlerini doğru yaşayabilmek adına bazı icthatlar yoluyla çözüm önerileri bulmuşlardır.

Not: İctihat, Kur'an ve sünnette açıkça belirtilmeyen bir meselenin bilgili kişilerce açıklığa kavuşturulması, o konuda görüş belirtilmesidir. Görüş önerilerinde bulunan bu bilgili kişilere de **müçtehit** denilmektedir.

• İctihatlar dinin temel ilke ve esasları hakkında değil daha çok hakkında herhangi bir hüküm bulunmayan konular hakkında yapılmaktadır.

Farz: Yapılması kesin olarak gerekli davranışlardır. Yapılması sevaba, özürsüz olarak terki günaha, inkârı ise din-den çıkmaya sebep olur.

Vacip: Yapılması farz seviyesinde olmayan fakat sünnetten daha kuvvetli olan dinî hükümler; farz ile sünnet arasındaki dinî emirlerdir.

Sünnet: Hz. Peygamber'in sözleri, davranışları ve sahabelerinin yapmış olduğu olumlu davranışları onaylamasıdır.

Mübah: Mükellefin yapıp yapmamakta özgür bırakıldığı davranışlardır. Caiz ve helal kavramlarının mübahla yakın anlam ilişkisi vardır.

Mekruh: Yapılması dinen hoş karşılanmayan fakat kesin ve açık delillerle de yasaklanmayan davranışlardır.

Haram: Dinen sorumluluk çağına ulaşmış olan herkese, Allah'ın yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranışlardır.

(Zekiyyüddîn Şaban, Usûlü'l Fıkıh)

• Yaşanan bir sorunun Kur'an'da ve sünnette yer alması durumunda **icma** yoluna başvurulur. İcma, bir meselenin müçtehitler tarafından ortak bir sonuca bağlanmasıdır.

• İslam alimlerinin hüküm ortaya koyması için dinin temel gayelerine bağlı kalmaları ve dinin korunmasını istediği değerler doğrultusunda karar vermeleri gerekmektedir.

• Dinin korunmasını istediği din, can, akıl, nesil ve mal değerlerine **zarûriyât** veya **zarûrât-ı diniyye** denilmektedir.

Zarûriyât

• **Dinin korunması:** Din ve dinî değerlerin muhafaza altına alınması için hurafelere karşı önlemler alınmalı, dinin temel kaynakları olan Kur'an ve sünnete ciddiyetle bağlanmalıdır.

• **Hayatın korunması:** Her birey kendi canını ve diğer insanların canını korumalı, hayati tehlike taşıyan problemlere karşı önlemler alınmalıdır.

• **Aklın korunması:** İnsanın zihnini uyuşturan ve aklını kullanmasını engelleyen alkol ve uyuşturucu gibi maddelerden uzak durulmalıdır.

• **Neslin korunması:** Ailenin meşru yollarla kurulması, evlilik dışı ilişkilerden uzak durulması ve neslin devamı için nikâha önem verilmelidir.

• **Malın korunması:** İnsanların hak ettiği mülkiyet haksız yollarla ellerinden alınmamalı, insanların haksız kazanç elde etmesine sebep olan faiz, rüşvet, kumar gibi kötü yollardan uzak durulmalıdır.

Not: Bu değerleri dikkate alarak çözüm öneri geliştirirken dengeyi korumak, insanın fitrat ve haysiyetini dikkate almak, temel ahlak ilkelerini ihlal etmemek gerekir.

• İctihatta bulunan kimselerin dinî bilgi konusunda tam donanımlı olması gerekmektedir. Aksi halde eksik bilgiler yanlış sonuçlar doğurabilmektedir.

İKTİSADİ HAYATLA İLGİLİ MESELELER

• Bir insanın sahip olduğu mallara mülk, mülk sahibine de malik denilmektedir. İslam dininde özel mülkiyete önem verilmiş ve insanların hakları bazı emir ve yasaklarla güvence altına alınmıştır.

• Mülkiyetin helal yollarla temin edilmesi emredilmiş ve başkalarına ait malların rıza olmaksızın alınması yasaklanmıştır. Hırsızlık, kumar ve faiz gibi yasaklamalar bu esasa bağlı olarak ortaya çıkmıştır.

• Her Müslüman mülkiyet edinme yollarını kullanırken dini görev ve sorumluluklarını da yerine getirmelidir. Unutulmalıdır ki insanlara sunulan nimetler insanın imtihanı için birer araç konumundadır.

• Elde edilen mallar dengeli bir şekilde harcanmalı, cimrilikten de israftan da uzak durulmalıdır. Bir yandan ihtiyaç sahibi insanları gözetmeli bir yandan da kendimizin ve ailemizin ihtiyaçları için gereken para ve mal bulundurmalıyız. Bu, birey için en doğru olandır.

"Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun."

(İsrâ suresi, 29. ayet)

- Öğretmenlerimiz öğrencileri ile paylaşabilir.
- Bu içerik [@Din ve Kültür](#)'ün katkılarıyla hazırlanmıştır.
- Sadece öğretmen ve öğrencilerin ücretsiz kullanımına sunulmaktadır.
- Herhangi bir site ya da kitapta yayınlanmasına (isim belirtilse dahi) izin verilmemektedir.
- Bu dokümanın tüm yayın hakları [mikailokumus.com](#)'a aittir.

İslam'da İşçi ve İşveren Hakları

- İşveren, çalışanlarının ırkına rengine ve cinsiyetine bakmaksızın hak ettiği karşılığı vermeli, işçiyi hangi şartlar altında çalıştıracığını beyan eden sözleşme imzalamalıdır.
- İşveren, çalışanın hak ettiği karşılığı zamanında vermeli, bu süre zarfında da çalışanın şeref ve haysiyetine aykırı olan hakaret, aşağılama, iftira atma gibi davranışlardan uzak durmalıdır.
- İşçilerin hayat güvenliği için gereken önlemleri almak da işveren üzerine düşen haklardandır.
- İşçi de kendisine verilen görevi en iyi şekilde yerine getirmeli, kendisine zimmetlenen malzemeleri kendi malı gibi korumalı ve hassas davranmalıdır.
- İşler yerine getirilirken ahlak ilkelerine de dikkat edilmeli, zamanı kötüye kullanmak, yalan söylemek, adaletsizlik yapmak gibi kötü davranışlardan uzak durmak gerekir.

Gıda Maddeleri ve Bağımlılıkla İlgili Meseleler

- Domuz eti; herhangi bir sebeple kesilmeden ölen hayvanlar; akıtılmış kan; Allah'tan (c.c.) başkası adına kesilmiş hayvanlar; avını pençesiyle parçalayan yırtıcı kuşlar; fare, yılan, akrep gibi iğrenç sayılan hayvanlar haramdır.
- Alkollü içecekler, uyuşturucu ve zehirli maddeler de insanların aklı sağlığına zarar verdiği için kesin olarak yasaklanmıştır.
- Helal ve haramlar konusunda hüküm verilirken temel ölçütler bulunmaktadır. Fetvaların Kur'an, sünnet ve icmaya aykırı olmaması, haramı helal gibi göstermek için hile yapılmaması bu ölçütlerden bazılarıdır.
- Dinen yenilen hayvanlara dinen pis ve haram olan yiyeceklerin de verilmemesi gerekir. Ayrıca kesen kişinin Müslüman veya ehl-i kitap olması ve Allah'tan (c.c.) başkası adına kesmemesi gerekir.

Bağımlılıklar

- İnsana verilen en önemli iki özellik akıllı ve irade sahibi olmaktır. Bu iki özellik sağlıklı bir şekilde işlevini yerine getiremediğinde insan çevresine ciddi zararlar verebilmektedir. Alkollü içecekler tüketmek veya uyuşturucu kullanmak insanın bu iki özelliğine doğrudan etki etmektedir.
- Sigara da insanın akciğerlerine ve zihnine zarar vermekte; insanı maddi zarara sokmaktadır. Zihne olan zararı doğrudan olmasa da dolaylı olmaktadır. Bağımlılık yapması sebebiyle ona ulaşamayan insanların bunalıma girmesine neden olmaktadır.
- Bu gibi nedenlerden dolayı her insanın bağımlılık yapan kötü maddelerden uzak durması ve insanların bunlardan kurtulabilmesi için çaba harcaması gerekmektedir.

SAĞLIK VE TIPLA İLGİLİ MESELELER

- Zaman içerisinde gelişen teknoloji ile sağlık ve tıp alanında ciddi gelişmeler yaşanmış ve insanlar yeni meselelerin doğruluğu noktasında sorgulamalar yapmıştır.

Otopsi: Ceset üzerinde, hastalığın sebebini tespit etmek amacıyla iç organların veya vücudun bazı bölümlerinin kesilmesi suretiyle yapılan incelemedir.

- Suçun tespit edilmesi, insanların kötülükten korunması gibi sebeplerle yapıldığında İslam alimleri caiz olduğuna dair hüküm vermişlerdir.

Ötenazi: Tıbben tedavisi olmayan veya çok şiddetli acı çeken bir hastanın kendi isteğiyle veya hukuki bir temsilci ile yaşamına son verilmesidir.

- İslam alimlerinin çoğunluğuna göre bu uygulamanın caiz olmadığı belirtilmiştir.

Organ Nakli: İslam alimlerinde kabul gören görüş doğrultusunda temel bir yaşam fonksiyonun sona ermesine veya yaşamın tamamen son bulmasına sebep olmadığı sürece organ naklinin caiz olduğu belirtilmiştir.

Kan Bağışı: Bir kişi dinen kendi sağlığı için de başkalarının sağlığı için de kan bağışında bulunabilmektedir. Fakat kan bağışının kişinin veya başkasına zarar vermemesi esasına da dikkat edilmesi gerekmektedir.

Haram Maddelerle Tedavi: İslam alimlerine göre uzman ve dinine bağlı bir doktorun haram maddelerden başka seçeneği olmadığını söylediğinde hayati tehlike arz eden bir hastalık için kişinin bu maddelerle tedavi olması caizdir.

İntihar: Dinen haklı sebepler (Allah (c.c.) için savaşmak gibi) olmadığı sürece kişinin başkasının canına kıyması da kendisini öldürmesi de haram kılınmış, bunun büyük bir günah olduğu da açıkça belirtilmiştir.

KUR'AN'DAN MESAJLAR: EN'AM SURESİ 151 VE 152. AYETLER

“(Ey Muhammed!) De ki: ‘Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırırız. (Zina ve benzeri) çirkinliklere, bunların açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Meşrû bir hak karşılığı olmadıkça, Allah’ın haram (dokunulmaz) kıldığı canı öldürmeyin. İşte size Allah bunu emretti ki aklınızı kullanasınız.”

“Rüshdüne erişinceye kadar yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. Biz herkesi ancak gücünün yettiği kadarıyla sorumlu tutarız. (Birisi hakkında) konuştuğunuz zaman yakınınız bile olsa âdil olun. Allah’a verdiğiniz sözü tutun. İşte bunları Allah size öğüt almanız diye emretti.”